

Résumé

Les représentations sociales ont un rôle décisif dans la détermination de l'orientation scolaire et professionnelle de l'individu. En plus, elles ont un autre rôle important qui consiste dans l'intervention dans le cadre des relations du sujet avec les autres individus. Elles sont le point d'orientation pour l'individu qui l'aident à s'orienter dans les différents aspects de la vie économique, culturelle et professionnelle de celui-ci. C'est pour cette raison que nous avons proposé d'étudier l'existence des différences dans la structure et le contenu de la représentation sociale du travail des psychologues activant dans Les Établissements d'Education. Cette étude est consacrée au problème du contenu et de la structure de la représentation sociale du travail chez les psychologues travaillant dans Les Établissements d'Education. Nous avons traité ce problème à cause de la représentation du travail détermine dans une grande partie le degré de satisfaction du sujet par l'efficacité, la qualité de son travail. Si on veut améliorer la qualité du travail chez une certaine catégorie des personnes, on doit changer la représentation qu'ils ont sur leur travail. La consécration de l'individu dans son travail est déterminée par la façon dans laquelle il traite son travail: il représente pour lui un calvaire, une possibilité de s'exprimer, une source d'existence ou une souffrance.

L'étude du problème et la discussion de cette hypothèse a présupposé l'analyse théorique des sources littéraires qui traitent le sujet du travail psychologique et sa représentation par les individus sociaux et le rendement d'une étude empirique.

Reprezentarea socială este un proces de elaborare perceptivă și mentală a realității ce transformă obiectivele sociale (persoane, contexte, situații) în categorii simbolice (valori, credințe, ideologii) și le conferă un statut cognitiv, permițând înțelegerea aspectelor vieții obișnuite printr-o racordare a propriei noastre conduite la interiorul interacțiunilor sociale. Imaginea pe care ne-o facem despre evenimentul real, maniera de-a interpreta, de a gândi, realitatea cotidiană, această formă de conștiință socială a primit numire de reprezentare socială. Fiecare din noi posedă o „grilă de lectură cu ajutorul căreia „citim” oamenii, evenimentele, lumea ce ne înconjoară” - această grilă de lectură și este reprezentare socială.

Cadrul teoretic generos oferit de modelul reprezentărilor sociale introdus de Moscovici (1976) a atras atenția multor cercetători preocupați de imaginea diferitelor grupuri despre profesii. Studiile lui Lorenzi-Cioldi, privind reprezentările sociale ale profesiilor (1988, 1991) ne oferă aspectele metodologice ale cercetării diferitor profesii. Acest subiect poate fi mereu actualizat grație continuei transformări a reprezentărilor sociale.

Reprezentarea muncii determină în mare parte atât gradul de satisfacție a subiectului față de muncă, cât și eficiența și calitatea prestației de muncă. Un psiholog al muncii spunea că dacă se dorește să se schimbe calitatea muncii la o anumită categorie de oameni, trebuie să se procedeze la schimbarea reprezentării pe care ei și-au construit-o despre muncă. Investiția persoanei în muncă e determinată de modul în care el tratează munca: e chin, e prilej de autoexprimare, e sursă doar de existență sau e suferință. Aceasta categorie este deosebit de importantă în studiul nostru, deoarece vizează structura și conținutul reprezentării sociale a muncii la psihologi.

Principalele caracteristici ale reprezentărilor sociale se referă la obiectul lor, constituit nu doar din stimuli ci din situații sociale complexe și din fenomene de interacțiune umană; structura lor psihosocială, ele fiind o construcție mintală a realului, o expresie particulară, intuitivă a gândirii sociale din comunitatea dată (Cl. Herzlich, 1969); și la caracterul lor colectiv, obiectul lor putând fi relație interpersonală, normă de grup, sistem de valori etc.

Reprezentările sociale sunt cumva autonome față de conștiința individuală. E adevărat că tocmai indivizii sunt cei care le gândesc și le produc, dar aceasta se întâmplă în cursul schimburilor, al actelor de cooperare, și nu în mod izolat. În viața grupurilor, reprezentările sociale se deplasează, se combină, intră în relație și se resping, unele dispar, altele sunt modificate, elaborate în loc. Fiecare dintre ele poate fi înțeleasă și explicată numai plecând de la o altă reprezentare care i-a dat naștere; o reprezentare nu poate fi înțeleasă în totalitate plecând numai de la studiul comportamentelor, fie și sociale. Reprezentările sociale se prezintă întotdeauna sub două aspecte: acela al imaginii și acela al semnificației, care își corespund reciproc; făcând să aparțină fiecărei imagini un sens și fiecărui sens o imagine. Ele constituie o formă particulară a gândirii simbolice, fiind în același timp imagini concrete vizualizate direct și trimiteri la un complex de raporturi sistematice ce dau semnificații; reprezentările sociale diferă, deci, pe de o parte, de sistemele teoretice mai elaborate, ca ideologiile și teoriile științifice, și pe de altă parte, de imagini ca produse imediate ale percepției.

Moscovici distinge în particular două procese ale reprezentărilor sociale, obiectivarea și ancorarea. Obiectivarea concretizează ceea ce este abstract, transformă un concept într-o imagine sau într-un nod figurativ (elementul cel mai stabil și mai semnificativ al reprezentării sociale, având o mare densitate de conexiuni structurale și functionale cu restul elementelor constitutive). Reprezentările naturalizate devin un fel de patrimoniu comun, în timp ce, în calitate de concepte științifice ele erau tipice unui univers cognitiv specializat și restrâns.

Ancorarea permite să se încorporeze în rețeaua categoriilor pe care le stăpânim ceva ce nu este familiar și care ne crează probleme, permițându-ne să confruntăm necunoscutul cu ceea ce considerăm a fi componenta unei categorii familiare. Ancorarea este echivalentă cu a clasifica

și a numi ceva ca atare, deci reprezentarea este în mod fundamental «un sistem de clasificare, de alocare de categorii și nume».

A clasifica ceva înseamnă a încredința acel obiect unui set de comportamente și de reguli care stipulează ce este și ce nu este permis în legătură cu toți inșii incluși în clasa respectivă. A categoriza pe cineva sau ceva înseamnă a alege o paradigmă dintre cele stocate în memoria noastră și a stabili cu ea o relație negativă sau pozitivă. Clasificarea se realizează prin generalizare sau particularizare. Prin generalizare reducem distanțele, selectăm o trăsătură la întâmplare și o folosim drept categorie. Trăsătura devine coexistența tuturor membrilor acestei categorii. Prin particularizare, menținem distanța și considerăm obiectul aflat sub investigație ca divergența de prototip. Încercăm să detectăm ce trăsătură, motivație, sau atitudine îl face să fie distinct.

A numi un lucru înseamnă a precipita și exista trei consecințe:

- o anumită persoană/lucru pot fi descrise și primesc anumite caracteristici, tendințe;
- persoana/lucrul devin distincte de alte persoane și lucruri, prin aceste caracteristici și tendințe;
- persoana/lucrul devin obiectul unei convenții între cei care o adoptă și o împart.

Numirea este o operație legată de atitudinea socială. Cuvântul “ancorare” are o origine gestaltistă: într-un asemenea sens, el ar putea fi echivalent cu “ a pune un obiect nou într-un cadru de referință bine cunoscut pentru a-l putea interpreta”.

Ancorarea și obiectificarea sunt căi de a trata memoria. Ancorarea deține obiectivarea în mișcare; din moment ce este orientată spre interior, introduce și extrage obiecte, persoane și evenimente pe care le clasifică în funcție de tip și le etichetează printr-un substantiv. Obiectivarea fiind mai mult sau mai puțin orientată spre alții extrage concepte și imagini din memorie și le reproduce în lumea exterioară, pentru a transforma nefamiliarul în familiar.

Și alte funcții sociale sunt caracteristice reprezentărilor sociale, mai ales aceea de a anticipa derularea raporturilor sociale. În acest sens ele constituie o legătură între trecut și viitor. S-a vorbit astfel despre reprezentări ca despre niște profeții ce ar avea particularitatea de a crea, chiar prin intervenția lor, condiții necesare înscrierii lor durabile în realitatea socială.

Atât la nivelul activității persoanelor, cât și în viața grupurilor umane reprezentările sociale îndeplinesc importante funcții:

- de dirijare și reglaj a comportamentelor individuale și colective, fără de care nu este posibilă angajarea într-o acțiune socială a indivizilor;
- de modalitate și instrument prin care persoanele, ca și grupurile umane învață ambianța socială, prin care membrii grupului înțeleg fenomenele și își interiorizează experiența socială;

- de proiectare și, respectiv, anticipare a acțiunilor comune;
- rolul de acceptare sau de rectificare a comportamentelor sociale;
- de proiecție înspre obiect a universului social al subiectului;
- funcție simbolică, de impregnare a imaginilor cu afectivitate și stări atitudinale, care permit apoi indivizilor, ca și grupurilor umane, să anticipeze acțiunea psihosocială în modele optime, în aspirații superioare, în dorințe, scopuri și idealuri.

În reprezentările sociale nu avem de-a face pur și simplu cu reproducerea fotografică, iconică a faptelor, ci cu remodelarea lor personală, inseparabilă de activitatea simbolică a subiectului și solidară totodată cu inserția sa în mediul social dat (H. Blumer, 1967). În general, reprezentările sociale, departe de a fi simple copii ale faptelor psihosociale, includ procese de valorizare grupală a realităților date, atitudini de acceptare ori respingere colectivă. Ca mod de activitate a gândirii sociale aceste reprezentări contribuie la definirea grupului de apartenență a individului, constituind fondul de imagini comun cu care operează membrii grupului, în care se înțeleg, păstrând pentru membrii aceluiași grup aceleași sensuri.

Sistemele sociale se găsesc într-o permanentă schimbare, valorile și normele culturale modificându-se în timp, mai ales sub impactul marilor evenimente istorice sau tehnologice, acest fapt inducând mutații la nivelul mentalităților, atitudinilor și comportamentelor sociale. Este evident că aceste transformări implică și schimbarea sistemelor de reprezentări aferente sectorului respectiv al vieții și practicii sociale.

După cum constată și C. Flament procesul de formare al reprezentărilor sociale prezintă câteva etape:

- modificări ale circumstanțelor externe;
- modificări aferente practicii sociale, care mediaza relația dintre circumstanțele externe și prescripțiile interne ale reprezentărilor sociale;
- modificări ale prescripțiilor realizate sub influența factorilor externi ai practicilor sociale;
- modificări ale prescripțiilor care fixează reperele fundamentale ale reprezentărilor, atitudinilor și comportamentelor sociale.

Transformările reprezentărilor sociale pot avea loc gradual sau brutal, în funcție de factorii condiționali, pot afecta în întregime structura și organizarea internă a reprezentărilor sau numai anumite sectoare ale acestora, după cum pot avea caracter temporar sau permanent.

Un pas important în studierea formărilor reprezentărilor sociale a fost realizat de M. L. Rouquette, în 1994, studiu publicat în «Structures et Transformations des representations sociales». Autorul consideră reprezentările sociale ca fiind o formă de cunoaștere. Punctul de

vedere adoptat este acela că, cunoașterea nu trebuie descrisă ca substanță ci ca un eveniment. Rouquette avea în vedere următoarele limite: nu ne interesează suportul organic al evenimentului; nu ne interesează conținutul «specific al evenimentului» considerat ca o calitate secundară; nu vizăm decât cunoașterea reflectorie, adică aceea ce trece printr-un demers simbolic; ne limităm la simplele cunoștințe declarative (o reprezentare «a cunoașterii» este numită declarativă atunci când ea nu integrează modalitatea de utilizare a acestor cunoștințe într-o manieră particulară).

Una dintre primele profesii care a prezentat interes pentru psihologia socială, a fost cea de psiholog. Nu putem atribui acest efort orgoliului profesional sau curiozității, ci în primul rând faptului că, mai mult decât altele, profesia de psiholog, îndeplinește toate criteriile necesare pentru ca un obiect să devină obiect de reprezentare socială (Moliner, 1995): volumul de informații este mare, imprecis sau chiar confuz, neexistând o poziție universal valabilă; obiectul prezintă o miză ridicată atât pentru studenți sau practicieni cât și pentru publicul larg; nu există o structură, o instanță care să dicteze o poziție oficială.

Printre lucrările destinate activității psihologului, menționăm cercetarea efectuată de Pomini și Duruz (1995), care descrie reprezentarea socială a profesiei de psiholog la nivelul a două grupuri profesionale diferite, ambele aflate în raporturi directe cu psihologii: juriștii și preoții. Concluziile studiului afirmă că diferențele observate în reprezentările despre psiholog țin mai degrabă de diferențele dintre contextele profesionale și procesele identitare, decât de informațiile disponibile sau de strategiile comunicaționale reale adoptate și combat ideea posibilității modificării reprezentării psihologului prin campanii de informare globală.

Studii asupra reprezentării sociale a psihologului au fost realizate de A. Palmonari prin cercetarea sa asupra imaginii psihologiei în Italia. O ancheta asupra psihologilor a fost realizată între anii 1978-1983, în cadrul unui vast proiect de Medicina Preventivă al Consiliului Național al Cercetării, în scopul inventarierii opiniilor psihologilor italieni care lucrează în diferite domenii, privind unele aspecte ale activității lor profesionale (Palmonari, 1981). Într-un prim timp au fost realizate convorbiri cu administratori în diverse servicii care angajau psihologi, psihoterapeuți. Aceasta a permis aducerea în lumină a principalelor teme asupra cărora să se focalizeze instrumentele de investigație. Pe lângă un chestionar descriptiv, privind datele sociografice, a fost elaborată o grila de convorbire ce conținea întrebări pentru explorarea temelor următoare:

- activități, funcții și obiective ale muncii psihologului;
- condiții structurale și organizarea intervenției sale;
- raporturi cu profesioniștii ai altor domenii (psihologice sau nu);
- evaluarea itinerarului formativ urmat;

- deontologie și reglementarea juridică a profesiei;
- identitatea profesională;
- consistența științifică a psihologiei ș.a.

Elementele ce caracterizează o profesiune ar fi individualizarea unei noi arii problematice, emergența unui grup ce se consideră apt să trateze, pentru binele comun și cu tehnicile de care dispune, noile probleme, definirea tot mai rafinată a tehnicilor și a stilurilor de intervenție proprii grupului, originale în raport cu tehnicile folosite în tratarea ariei de probleme în faza în care nu i se definește încă specificitatea. Procesul prin care “munca de psiholog” a devenit specializarea “de a lucra ca psiholog într-un domeniu”, se afla în strânsă relație nu numai cu evenimentele importante ale societății, dar și cu evoluția culturală și cu semnificațiile ce au fost atribuite, în raport cu aceasta, psihologiei și științelor umane.

Un alt studiu este desfășurat de către un grup de cercetare din cadrul Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, coordonat de Ticu Constantin, interesat de cum este perceput psihologul practician în societatea românească. Întrebarea de vârf fiind „Cum arată un psiholog și care este funcția lui socială?”. Cercetarea continuă, iar rezultatele încă nu sunt publicate.

O altă echipă de cercetători din cadrul aceleiași Universități au comparat reprezentările sociale ale profesiei de psiholog într-un mediu cu experiența socială diferită de aceasta profesie și punctele de interes ale persoanelor din acest mediu cu privire la profesia și activitatea psihologului, ei au urmărit o dimensiune comparativă a psihologilor din diferite domenii de activitate. Deasemenea i-au interesat diferențele care apar între punctele considerate importante de către psihologi sau de persoane cu legătura mare în domeniul psihologiei și punctele considerate importante de către cei din grupul ținta asupra profesiei și calităților unui psiholog. Pentru a contura reprezentarea socială a profesiei de psiholog, într-un mediu cu experiența socială diferită față de mediul specific acestei profesii, ei au utilizat un chestionar cu întrebări atât cu variante de răspuns închise cât și cu variante deschise. Întrebările deschise lasă libertatea unei exprimări personale a răspunsurilor. Ele permit culegerea unor informații bogate asupra tuturor temelor, fără riscul sugestibilității. Astfel de întrebări pun în evidență ceea ce este stabil, puternic consolidat, nu numai în planul cunoașterii dar și al opiniilor.

Chestionarul a fost aplicat în cadrul a două medii profesionale diferite și anume:

1. O categorie profesională cu legături mari cu profesia de psiholog (GP);
2. O categorie profesională cu legături slabe sau chiar inexistente cu profesia de psiholog (GNP). Eșantionul a fost reprezentat de un număr de 26 de subiecți pentru fiecare din cele două medii. În urma analizării datelor obținute, autorii au clasificat caracteristicile enunțate de către participanți în două categorii: profesional și individual-social.

Doar 7,6% au răspuns că cunosc un psiholog, iar la întrebarea "Care credeți că sunt persoanele care se adresează unui psiholog?" - majoritatea au spus că doar persoanele cu tulburări grave consultă un psiholog. Întrebarea "Credeți că este necesară munca psihologului?" a avut ca răspuns în unanimitate de păreri că activitatea desfășurată de psiholog este folositoare, susțin autorii.

Tabelul 1

Grupul	Caracteristici			Total
	Profesional	Individual	Neinterpretabile	
GP	27	3 9	3	9
GNP	34	2 7	0	1

În urma analizării observațiilor făcute pe marginea anchetei și a răspunsurilor la întrebări cercetătorii au observat tendința vizibilă a persoanelor din mediul profesional diferit de cel al psihologului, de a caracteriza un psiholog pe latura sa profesională. Acest fenomen s-a manifestat prin caracteristicile individuale mai puțin numeroase față de caracteristicile profesionale pe care anchetații le considerau mai importante. Iar GP au pus accentul pe latura individuală a psihologului. Prototipul psihologului era considerat clinicianul centrat asupra problemelor individuale pentru cei care cred că specificul psihologiei este să înțeleagă procesele intrapsihice și interindividuale, față de care se pot pune în acțiune numeroase intervenții cu rol reparator. Psihoterapeutul a fost prototipul psihologului pentru cei care nu numai că sunt convingeți că psihologia este o știință a individualului, dar consideră că doar în anumite condiții se poate stabili un proces de ajutorare a pacienților.

Fiind interesați de reprezentarea muncii la psihologi, noi am efectuat un studiu pentru a determina conținutul și structura reprezentării sociale a muncii la psihologii din Centrele de Consiliere și Instituțiile de Învățământ, presupunând că există diferențe dintre reprezentarea socială a muncii lor.

În continuare vom descrie în ce constă specificul acestor două domenii de activitate a psihologilor. Psihoconsilierea reprezintă o direcție de activitate a psihologului care are o importanță deosebită. În cadrul consilierii, psihologul, utilizând cunoștințe profesionale, științifice speciale, trebuie să creeze condiții pentru client, în care acesta ar putea să-și conștientizeze posibilitățile proprii pentru soluționarea problemelor psihologice personale. În opinia autoarei I.Holdevici consilierea reprezintă un proces intensiv de abordare a asistenței pentru persoanele normale, care doresc să-și atingă obiectivele și să funcționeze mai eficient. O condiție necesară pentru organizarea consilierii este acordul binevoitor al clientului, atitudinea de

încredere față de consultant, atitudinea activă și creativă a clientului față de sine și față de problema sa.

Sarcinile de bază ale consilierului sunt:

- Acceptarea și înțelegerea celui consultat;
- Conștientizarea propriului “Eu”;
- Susținerea clientului în retrăirea propriilor probleme;
- Reflexia asupra propriilor emoții, gânduri, intenții apărute pe parcursul consilierii.

Activitatea de consiliere a psihologului școlar se deosebește de cea din centrele de consiliere, deoarece psihologul școlar se află nemijlocit în mediul, în care se iscă, există și se dezvoltă atât laturi pozitive, cât și negative ale relațiilor interpersonale dintre elevi și profesori, anumite calități ale elevilor, succesele și insuccesele lor. El percepe fiecare elev sau profesor nu ca pe o unitate, dar ca un sistem de relații, interacțiuni și realizează consilierea în comun cu alte direcții de activitate. Sensul psihologic al consilierii este de a-l ajuta pe client ca el singur să-și soluționeze problema.

Sarcinile psihologului în școală sunt următoarele:

- Acordă consilieri individuale și de grup administrației școlii, învățătorilor, părinților privind problemele instruirii și educației copiilor;
- Realizează consilierii individuale cu elevii cu probleme de instruire, dezvoltare, autodeterminare, autoeducare.
- Acordă consilieri grupurilor de elevi ori claselor privind autoeducația, orientarea profesională, cultura muncii intelectuale etc.
- Contribuie la dezvoltarea culturii psihologice a pedagogilor și părinților pe calea realizării consilierilor individuale și de grup, întruniri metodice, adunări părintești. Sarcina de bază a consilierii în școală este de a contribui maximal la dezvoltarea psihică și la formarea personalității fiecărui elev.

Reprezentările sociale au un rol hotărâtor în determinarea orientării școlare și profesionale. În plus ele au și un alt rol important, intervin în relațiile subiectului cu cei din jur. Ele sunt grila după care individul se orientează în diferite aspecte ale vieții economice, culturale, valorice, profesionale. De aceea, noi ne-am propus să vedem dacă există diferențe în structura și conținutul reprezentării sociale ale muncii la psihologii ce activează în diferite instituții.

Studiul experimental a fost efectuat pe un eșantion de 30 subiecți, alcătuit din două loturi: lotul 1 – psihologii din Instituțiile de Învățământ (15 subiecți) și lotul 2 – psihologii din Centrele de Consiliere (15 subiecți). Aplicând o metodologie inspirată din lucrările despre reprezentările sociale (chestionarul, interviul) am dobândit date ce au făcut posibilă discutarea

ipotezei înaintate și avansarea de concluzii proprii privind acest segment de realitate psihologică – munca psihologilor.

Pentru a stabili elementele de logică naturală care coagulează ideile individuale despre funcționarea fenomenului muncii într-o reprezentare coerentă și împărtășită de comunitate am aplicat ca principală tehnică de cercetare chestionarul. Acest chestionar a fost elaborat în vederea depistării structurii reprezentării muncii obținută printr-o probă asociativă. Metoda asociativă utilizată în acest studiu a constat în producerea de către subiecți a cel mult 7 cuvinte și cel puțin 3 asociate cuvântului stimul muncă. Conform unor cercetări clasice de psihologie cognitivă accesibilitatea unor conținuturi asociate indică gradul de actualizare a unui câmp semantic. Astfel dacă un cuvânt este asociat mai repede decât altul acest lucru nu înseamnă altceva decât că acest cuvânt este utilizat mai des decât celălalt în legătură cu cuvântul stimul. Dacă cineva asociază în primul rând oboseală și în al doilea rând chin când se gândește la muncă înseamnă că el de cele mai multe ori se gândește la faptul că munca înseamnă oboseală și abia după aceasta că ea provoacă chin. Următorul consemn a fost clasificarea acestor cuvinte conform importanței acordate de subiect fiecărei din ele. Astfel dacă un cuvânt era considerat de subiect cel mai important pentru a defini relația sa cu cuvântul stimul el era rugat să pună în dreptul său o cifră, în cazul nostru 1, care ar fi însemnat că acest cuvânt este pe primul loc după importanță. În acest mod erau desemnate toate cuvintele. Am considerat oportună introducerea acestui consemn deoarece ordinea asociațiilor nu indică neapărat și importanța acordată conștient de subiect a fenomenului pe care îl desemnează cuvântul asociat. De multe ori importanța și ordinea de apariție a cuvintelor asociate sunt diferite. Pentru a nu le confunda s-a recurs la acest consemn. În sfârșit pentru a afla conotația afectivă atât a reprezentării în ansamblu, cât și a fiecărui element luat separat s-a recurs într-o fază ulterioară la acordarea unui semn (-, + sau =), care să indice atitudinea subiectului față de cuvântul asociat. Acest procedeu ne-a dat posibilitatea să calculăm așa numiții indici de polaritate și de neutralitate a reprezentării muncii.

Structura reprezentării sociale a muncii a fost posibil de calculat prin coroborarea suprapunerea a trei tipuri de date: frecvența cuvintelor din cadrul fiecărei categorii, numărul de ordine a cuvintelor produse (ordinea de apariție a cuvintelor) și numărul de importanță.

Chestionarul de asociere este compus din 18 itemi (întrebări) privind reprezentarea socială asupra muncii. Subiecții trebuiau să aleagă una din variante de răspuns. În continuare vă prezentăm câteva păreri exprimate de către psihologii din Centrele de Consiliere (CC) și psihologii din Instituțiile de Învățământ (ÎÎ).

La primul item din chestionar subiecților li s-a propus să asocieze cuvântul „muncă” cu ceea ce-i mai semnificativ pentru acest termen - „Reprezentarea socială la cuvântul "muncă".

55% din psihologii de la Centrele de Consiliere (CC) înțeleg prin cuvântul "muncă" - efort, 30% - responsabilitate și 15% - înțeleg prin cuvântul muncă oboseală. Iar psihologii din Instituțiile de Învățământ (ÎÎ) percep munca ca pe o responsabilitate - 66%, 24% - serviciu și 10%- activitate.

La întrebarea „O reprezentare a activității care cel mai bine ilustrează activitatea de muncă” psihologii din CC preferă activitatea de consiliere - 54%, 46%- au ales activitatea de a lucra în birou. Psihologii din ÎÎ - 40%, preferă activitatea de consilier, 60%- aleg activitatea de a conduce o întreprindere.

La întrebarea care sunt cauzele importante prin care cele două eșantioane apreciază activitatea de muncă, psihologii din CC apreciază munca ca fiind importantă deoarece ei învață sau se dezvoltă prin muncă - 33%; 25% - consideră importantă activitatea de muncă deoarece cresc în statut, 42% - consideră importantă munca deoarece e o sursă de venit financiar. Psihologii din ÎÎ: 53% - consideră importantă munca deoarece prin ea se autodezvoltă, 41% - consideră munca importantă, deoarece datorită ei cresc în statut, 6% - consideră importantă munca deoarece e o sursă de venit financiar.

La subiectul despre reprezentarea muncii prin care sunt de acord cele două eșantioane cu activitatea de muncă unde: 1-ar însemna de loc, 2- mai puțin de acord, 3- mediu, 4-mai mult de mediu, 5- întru totul de acord, oferind răspuns la întrebarea „Numai munca poate să dezvolte în întregime capacitățile fiecăruia”, psihologii din CC au acumulat cel mai mare procent mai mult de cât mediu, 40%. Iar ÎÎ 47% au spus că sunt mai puțin de acord cu această afirmație.

Tabelul 2.

Eșantionul I. Centrele de Consiliere	1	2	3	4	5
	13%	47%	0%	14%	26%
Eșantionul II. Instituțiile de Învățământ.	6%	13%	20%	40%	1%

La întrebarea „Statul trebuie să asigure loc de muncă pentru toți”, 40% - din psihologii din CC sunt total de acord, iar ÎÎ 86% - sunt de acord.

Fiind întrebați care sunt cauzele neliniștii la serviciu, pentru subiecții din CC șomajul este una din cauzele neliniștii 47%; 46%- salariu insuficient; 9%-oboseală. Pentru ÎÎ e specific: instabilitate - 43%; control - 32%; relații cu superiorii -25%.

Când au fost întrebați, dacă ar dori să-și schimbe profesia, 61% - din psihologii din CC au spus că nu ar dori să-și schimbe profesia, iar 65% - din psihologii din ÎÎ ar dori să-și schimbe profesia.

La sfârșit am putea rezuma conținutul susținând că ipoteza de studiu s-a confirmat, dar nu în totalitatea ei, ci doar parțial. Noi presupunem că există deosebiri de ordin conținutal și structural în reprezentarea muncii la cele două grupuri de psihologi: din ÎÎ și CC și că aceste deosebiri sunt nete. În realitate lucrurile nu stau chiar așa. Diferențe există, dar nu în proporția pe care noi ne-am imaginat-o. Cele mai mari deosebiri am sesizat doar la câțiva itemi și anume, mai mulți de jumătate de psihologi din CC asociază munca lor cu efort, pe când cei din ÎÎ asociază munca cu responsabilitate. Majoritatea din psihologii din CC valorifică munca lor deoarece ea este percepută ca sursă de venit, iar psihologii din ÎÎ o apreciază deoarece prin muncă ei se autodezvoltă. Aproape toți psihologii din ÎÎ consideră că statul trebuie să-i asigure pe toți psihologii cu loc de muncă, pe când ceilalți mai puțin de jumătate susțin această părere. Majoritatea psihologilor din ÎÎ ar dori să-și schimbe profesia și, respectiv, mai mult de jumătate de psihologi din CC nu doresc să-și schimbe profesia.

Noi considerăm că urmează să continuăm cercetarea pentru a identifica conținutul și structura reprezentărilor sociale, atât la psihologi sau persoanele care au tangențe cu această profesie, cât și a persoanelor care nu activează în acest domeniu.

CONCLUZII

Cercetarea pe care am întreprins-o este consacrată problemei conținutului și structurii reprezentării sociale a muncii la psihologii din Centrele de Consiliere și Instituțiile de Învățământ. Am abordat această problema pe motiv că reprezentarea muncii determină în mare parte atât gradul de satisfacție a subiectului față de muncă, cât și eficiența și calitatea prestației de muncă. Dacă se dorește să se schimbe calitatea muncii la o anumită categorie de oameni, trebuie să se procedeze la schimbarea reprezentării pe care ei și-au construit-o despre muncă. Investiția persoanei în muncă e determinată de modul în care el tratează munca: e chin, e prilej de autoexprimare, e sursă doar de existență sau e suferință.

Studiul problemei și discutarea ipotezei a presupus analiza teoretică a surselor literare ce tratează munca psihologului și reprezentarea ei de către indivizi sau grupuri sociale și efectuarea unei cercetări empirice proprii.

La nivelul structurării, reprezentările sociale ne apar ca fiind un proces de transformare a unei realități sociale într-un obiect mental, proces presupunând selecție în funcție de poziția ocupată de individ, de statutul său social; un proces relațional pentru că elaborarea mentală este dependentă de situația persoanei, grupului, instituției, categoriei sociale în raport cu altă

persoană, grupă, categorie socială. Reprezentările sociale joacă acum un rol mediator al comunicării sociale, este un instrument de schimb.

Bibliografie

1. Aniței, M., (2000), Introducere în psihologia experimentală, Casa de Editură și Presă “Viața Românească”, București
2. Clocotici, V., Stan, A., (2000), Statistică aplicată în psihologie, Editura Polirom, Iași
3. Cristea, D., (2000), Tratat de psihologie socială, Editura Pro Transilvania
4. Curelaru, M.(2006), Reprezentări sociale, Editura Polirom, Iași
5. Dicționar de Psihologie Socială, (1981), Editura Stiintifică si Enciclopedică, București
6. Drozda-Senkowska, E., (2000), Psihologie sociala experimentală, Editura Polirom, Iași
7. Neculau, A., (1996), Psihologie sociala-aspecte contemporane, Editura Polirom, Iași
8. Revista de Psihologie Socială, Nr. 4, 1999, Editura Polirom, Iași
9. Rotariu, T., (coord.), Bădescu, G., Culie, I., Mezei, E., Mureșan, C., (2000), Metode statistice aplicate în științele sociale, Editura Polirom, Iași
10. Singly, F., Blanchet, A., Gotman, A., Kaufmann, J. C., (1998), Ancheta și metodele ei, Editura Polirom, Iași